

نگاهی به ویژگی‌های خانواده مطلوب از منظر مقام معظم رهبری علیه السلام

حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا انصاری*

مقدمه

خانواده، رکن اساسی هر جامعه و نقطه آغازین زندگی اجتماعی انسان‌ها و نخستین کانون تمدن و آرامش بشری است. استحکام این بنای مقدس، چشم‌اندازهای روشنی را در افق پیشرفت اجتماع ترسیم خواهد کرد. از نگاه اسلام، خانواده یکی از نهادهای زیربنایی بنیاد هستی و از ساختارهای اصلی جامعه است؛ زیرا «جامعه مطلوب» با وجود «خانواده مطلوب» شکل می‌گیرد. در منظومه فکری مقام معظم رهبری علیه السلام، خانواده از اهمیت خاصی برخوردار است؛ زیرا از نظر ایشان خانواده سالم و سلامت جامعه می‌تواند زیرساخت‌های جامعه سالم ایجاد کند؛ چنانکه فساد جامعه نیز با فساد خانواده گره خورده است. رهبر فرزانه انقلاب علیه السلام در قالب پیام، سخنرانی و نوشتار، ویژگی‌های متعددی مانند «قداست»، «صمیمیت»، «معنویت»، «محبت»، «دینداری» و «آرامش» را برای خانواده اسلامی بیان کرده است؛ بدین معنی که اگر خانواده این مؤلفه‌ها را داشته باشد، «خانواده مطلوب» یا «خانواده خوب» به شمار می‌آید: «خانواده خوب یعنی، زن و شوهری که با هم مهربان باشند، با وفا و صمیمی باشند و به یکدیگر محبت و عشق بورزند...»^۱ در این مقاله به برخی از ویژگی‌های خانواده اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری علیه السلام اشاره می‌شود.

* کارشناس علمی گروه تولید محتوای فرهنگی و تبلیغی.

۱. خطبه عقد؛ ۱۳۷۷/۰۹/۱۲.

حفظ قداست خانواده

پیوند زناشویی در زندگی انسان‌ها، نقطه عطفی است که می‌تواند صدها پیروزی و کامیابی یا شکست را به دنبال داشته باشد. ازدواج شایسته می‌تواند اساس سعادت و بهروزی همسران را بنیان نهد، در حالی که ازدواج بد ممکن است منشأ بزرگ‌ترین تیره‌روزی همسران را پایه‌گذاری کند؛ از این روست که جوامع انسانی همواره نگاه خاص و ویژه‌ای به خانواده داشته و آداب و رسوم اجتماعی خود را بر اساس آن اعمال می‌کرده‌اند.^۱ استاد شهید مطهری رحمته‌الله می‌نویسد: «یک پختگی و پویایی وجود دارد که جز در پرتو ازدواج و تشکیل خانواده پیدا نمی‌شود، در مدرسه پیدا نمی‌شود، در جهاد با نفس پیدا نمی‌شود، در نماز شب پیدا نمی‌شود. این کمالات را فقط در تشکیل خانواده می‌توان به دست آورد».^۲ در روایات نیز تشکیل خانواده به ساختن بنایی تشبیه شده که نزد خدا محبوب است؛ چنانکه رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرموده است: «مَا بُنِيَ بِنَاءٌ فِي الْإِسْلَامِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ التَّزْوِيجِ»^۳ بنایی در اسلام نزد خدا، محبوب‌تر از ازدواج نیست».

در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب علیه‌السلام، یکی از ویژگی‌های مهم خانواده، شناخت جایگاه و حفظ قداست آن است؛ آن‌گونه که هر گاه حرمت آن حفظ شود، «جامعه خوب» نیز شکل می‌گیرد؛ از همین روست که ایشان فرموده است:

مسئله خانواده، مسئله بسیار مهمی است؛ پایه اصلی در جامعه است، سلول اصلی در جامعه است؛ نه اینکه اگر این سلول سالم شد، سلامت به دیگرها سرایت می‌کند یا اگر ناسالم شد، عدم سلامت به دیگرها سرایت می‌کند؛ بلکه به این معناست که اگر سالم شد، یعنی بدن سالم است. بدن که غیر از سلول‌ها چیز دیگری نیست ... مسئله اینقدر اهمیت دارد...^۴

ایشان در جای دیگری فرموده است:

هم‌چنانکه بدن انسان از سلول‌ها تشکیل شده که نابودی و فساد و بیماری سلول‌ها

۱. عبدالله جوادی آملی؛ خانواده متعادل و حقوق آن؛ ص ۲۶.

۲. مرتضی مطهری؛ مجموعه آثار؛ ج ۲۲، ص ۹۴۲.

۳. حسن بن فضل طبرسی؛ مکارم الأخلاق؛ ص ۱۹۷.

۴. بیانات در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی؛ ۱۳۹۰/۱۰/۱۴.

به‌طور قهری و طبیعی، معنایش بیماری بدن است و اگر توسعه پیدا کند، به جاهای خطرناکی برای کل بدن انسان منتهی می‌شود؛ همین‌طور جامعه هم از سلول‌هایی تشکیل شده که این سلول‌ها، خانواده‌اند. هر خانواده‌ای یکی از سلول‌های پیکره اجتماع و بدنه اجتماع است. وقتی این‌ها سالم بودند، وقتی این‌ها رفتار درست داشتند، بدنه جامعه یعنی آن پیکره جامعه سالم خواهد بود.^۱

متأسفانه امروزه اهمیت و قداست خانواده کم‌رنگ شده و طلاق و برگزاری جشن برای آن در جامعه شیوع پیدا کرده است؛ در حالی که طلاق در گذشته‌ها، مذموم بود و خانواده‌ها از انجام آن هراس داشتند. با توجه به اهمیت و بایستگی حفظ حرمت خانواده است که مقام معظم رهبری علیه السلام در موارد متعدد و به‌ویژه هنگام خواندن خطبه عقد، همواره از خانواده به عنوان نعمت الهی یاد^۲ و بر قداست آن تأکید کرده‌اند: «دختران و پسران باید بکوشند از پیوند مقدس زناشویی پاسداری کنند. این هدف، تنها وظیفه یکی از آن‌ها نیست که بگوییم یکی از آن‌ها همواره مشکلی پدید آورد و دیگری همیشه تحمل کند؛ بلکه باید هر دو به هم کمک کنند...»^۳.

دینداری

دین، یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین نیازهای جامعه بشری از گذشته تا کنون است؛ به گونه‌ای که بشر هیچ‌گاه خارج از این پدیده زندگی نکرده است؛ زیرا دین با رسوخ به درون انسان در همه لحظات، در خلوت و آشکار، در جمع و تنهایی، در آرامش و سختی، اندیشه و عمل وی را تحت تأثیر قرار داده است.^۴ بر این اساس هر اندازه دینداری آدمی قوی‌تر باشد، رعایت حد و حدود شرعی کامل‌تر و پای‌بندی به اصول خانواده بیشتر خواهد بود و بالعکس هر چه دینداری ضعیف‌تر باشد، به همان اندازه می‌تواند به استحکام و پایداری خانواده آسیب

۱. خطبه عقد؛ ۱۳۸۱/۰۳/۰۸. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21429>

۲. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله سید علی خامنه‌ای؛ ازدواج؛ ناموس طبیعت، دستور شریعت. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21428>

۳. ر. ک: محمدجواد حاج علی‌اکبری؛ مطلع عشق (گزیده‌ای از رهنمودهای حضرت آیت‌الله سید علی خامنه‌ای به زوج‌های جوان)؛ ص ۳۱.

۴. سیده زهرا موسوی و دیگران؛ «بررسی میزان پایبندی به مناسک و رفتارهای دینی و عوامل مؤثر بر آن»؛ جامعه‌شناسی مطالعات جوانان؛ ص ۱۵۶.

برساند. از همین روست که اجرا کردن دستورات و آموزه‌های دینی؛ نقش بنیادینی در مصونیت‌بخشی خانواده از آسیب‌ها دارد و مؤثرترین عامل استحکام خانواده و تربیت فرزندان به شمار می‌آید. این در حالی است که نادیده گرفتن آموزه‌های دینی در خانواده‌ها، موجب بروز مشکلات جدی در خانواده و تربیت فرزندان می‌شود. حاصل تحقیقی درباره پرونده‌های دختران فراری، نشان‌دهنده بی‌دینی خانواده‌های آنان و یا التزام به دینداری در حد صفر بوده است.^۱ نتیجه یک نظرسنجی از ۷۰ دختر فراری نگهداری شده در بهزیستی تهران نیز گویای آن است که ۹۴ درصد آن‌ها در خانواده‌هایی زندگی می‌کرده‌اند که سطح اعتقاد و آگاهی‌شان از مذهب و التزام عملی به دین، در حد بسیار پایینی است.^۲

یکی از ویژگی‌های خانواده اسلامی، دینداری است. اجرای احکام اسلام در خانواده، موجب کاهش آسیب‌های وارد شده به آن و ایجاد محیط امن‌تر برای فرزندان می‌شود؛ چنانکه رهبر معظم انقلاب علیه السلام فرموده است:

در تشکیل خانواده و در حفظ آن، باید احکام اسلامی را رعایت کرد تا خانواده، سالم و در اوج باقی بماند. از این رو در خانواده‌های دیندار که زن و شوهر به این حدود اهمیت می‌دهند، سال‌های متمادی بدون ناخسندی با هم زندگی می‌کنند... اگر روش‌های اسلامی رواج یابد، خانواده‌ها مستحکم‌تر خواهد شد؛ چنانکه در گذشته‌های ما زمانی که هنوز ایمان مردم سالم‌تر و کامل‌تر بود، خانواده، کانونی پایدار و مطمئن بود. زن و شوهر به هم علاقه‌مندتر بودند. فرزندان در محیط‌های امن و سالم‌تری پرورش می‌یافتند. حالا هم راه همین است.^۳

همواره میان دینداری خانواده و رضایت‌مندی زن و شوهر، رابطه معناداری وجود داشته و دارد؛ یعنی هر اندازه نگرش دینی افراد قوی‌تر باشد، رضایت آنان از زندگی افزایش می‌یابد. به عبارتی هر اندازه اعتقاد به خداوند و دستوراتش محکم‌تر باشد، زندگی زناشویی از ثبات بیشتری برخوردار و آرامش بیشتری در خانواده حاکم

۱. علی احمد پناهی؛ «نقش التزام به آموزه‌های دینی در تربیت و استحکام خانواده»؛ مجله معرفت اخلاقی؛ ص ۷۷ - ۹۶.

۲. همان.

۳. ر.ک: محمدجواد حاج علی‌اکبری؛ مطلع عشق (گزیده‌ای از رهنمودهای حضرت آیت‌الله سید علی خامنه‌ای به زوج‌های جوان)؛ ص ۲۶.

خواهد بود.^۱

دینداری نشانه‌هایی دارد که در عرصه‌های مختلف زندگی و از جمله رعایت بیت‌المال نمود پیدا می‌کند. همان‌گونه که خانواده دیندار به رعایت حلال و حرام بسیار پایبند است؛ آحاد افراد جامعه و به‌ویژه مسئولین باید در رعایت بیت‌المال دقت کنند؛ زیرا امانت‌دار اموال مردم هستند. چنانکه رهبر معظم انقلاب علیه السلام همواره نسبت به بیت‌المال حساسیت و دقت ویژه‌ای دارند. آیت‌الله جوادی آملی ضمن نقل خاطره‌ای در این باره می‌گوید:

روزی مهمان مقام معظم رهبری بودم. فرزند ایشان آقا مصطفی نیز نشسته بود که سفره گسترده شد. آیت‌الله خامنه‌ای به وی نگاهی کرد و فرمود: شما به منزل بروید. من خدمت ایشان عرض کردم: اجازه بفرمایید آقا زاده هم باشند. من از وی درخواست کرده‌ام که با هم باشیم. آقا فرمودند: این غذا از بیت‌المال است، شما هم مهمان بیت‌المال هستید. برای بچه‌ها جایز نیست که بر سر این سفره بنشینند. ایشان به منزل بروند و از غذای خانه میل کنند. من در آن لحظه فهمیدم که خداوند چرا این همه عزت به حضرت آقا عطا فرموده است.^۲

یکی از شاخصه‌های دینداری، معنویت است. در حقیقت معنویت، حلقه مفقوده زندگی انسان در تمامی عرصه‌ها و جهت‌دهنده سلوک آدمی است. وجود معنویت در زندگی فردی و خانوادگی، آثار فراوانی به دنبال دارد؛ هم‌چنانکه فقدان آن می‌تواند آثار مخربی در زندگی فرد، خانواده و جامعه ایجاد کند. در واقع معنویت فرد، خانواده و جامعه را در برابر بیماری‌های اخلاقی و روحی حفظ می‌کند.^۳ مقام معظم رهبری علیه السلام درباره نقش معنویت در خانواده فرموده است: «ما باید با فساد مبارزه‌ای جدی آغاز کنیم؛ باید بنیان خانواده را محکم و نخستین و اصلی‌ترین پرورشگاه آدمی

۱. علی احمد پناهی؛ معرفت اخلاقی؛ «نقش التزام به آموزه‌های دینی در تربیت واستحکام خانواده»؛ مجله معرفت اخلاقی؛ ص ۸۰.

۲. خبرگزاری تسنیم؛ «نگاهی به سلوک و ساده‌زیستی مقام معظم رهبری»؛ ۱۳/۰۳/۱۳۹۳، کد خبر: ۳۹۰۶۲۳. <https://www.tasnimnews.com/fa/news/390623>

۳. محمدجواد رودگر؛ «کارکردهای معنویت در عرصه‌های اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری»؛ مطالعات معنوی؛ ص ۶۴.

را کانون محبت، صفا، عاطفه و معنویت سازیم.^۱ قرآن درباره تأمین فضای معنوی در خانواده می‌فرماید: «وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا»^۲ و خانواده‌ات را به نماز فرمان ده و خود نیز بر آن شکیبایی ورز». برپایی نماز نه تنها موجب نشاط درونی فرد نمازگزار می‌شود؛ بلکه زمینه استرس و اضطراب را در میان اعضای خانواده محدود می‌کند. نماز و یاد خدا، زمینه معنویت و نورانیت را در دل اعضای خانواده ایجاد می‌کند و به آنان آرامش و اطمینان می‌بخشد. همچنین با مهار بی‌عفتی در خانواده، زمینه بروز بحران در خانواده به حداقل می‌رسد؛ زیرا بی‌عفتی، بنیان خانواده را سست می‌کند. چنانکه قرآن یکی از ویژگی‌های نمازگزاران را پاکدامنی و حفظ عفت معرفی می‌کند: «وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ»^۳ نمازگزاران کسانی هستند که دامان خود را محافظت می‌کنند.

بنا بر آمار میان رعایت امور معنوی و جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی، رابطه معنادار وجود دارد. بنابراین اگر والدین و به‌ویژه مادر در خانواده به امور معنوی مانند نماز و قرآن خواندن اهمیت دهند، فرزندان به این امور گرایش بیشتری پیدا می‌کنند. چنانکه تحقیق انجام شده روی ۳۶۰ نفر از دانش‌آموزان، گویای نقش مهم و بی‌بدیل والدین در جذب فرزندان خود به فریضه نماز است.^۴

مقام معظم رهبری علیه السلام درباره نقش مادر بزرگوارش در معنویت‌گرایی خود فرموده است:

من دعا و مناجات را از مادرم یاد گرفتم! آنچه که آن وقت برای من مطرح بود و عملاً وجود داشت، این بود که اهل دعا و ذکر و ... اعمالی که وارد شده بود، بودم. مثلاً یادم است هنوز بالغ نبودم که اعمال روز عرفه را به‌جا آوردم... آن وقت من یادم است که با مادرم - چون مادرم هم خیلی اهل دعا و توجه و اعمال مستحبی بود - می‌رفتیم یک گوشه حیاط که سایه بود. منزل ما حیاط کوچکی داشت. آنجا فرش

۱. بیانات در مجمع عمومی سازمان ملل؛ ۱۳۶۶/۰۶/۳۱.

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8089>

۲. طه: ۱۳۲.

۳. معارج: ۲۹.

۴. کریم سواری و همکاران؛ «بررسی دیدگاه‌های فلسفی - عقیدتی دانش‌آموزان پسر پایه سوم مقطع متوسطه شهر اهواز در مورد نماز»؛ مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز؛ ص ۸.

پهن می‌کردیم؛ چون مستحب است که زیر آسمان باشد. هوا گرم بود؛ آن سال‌هایی که الآن در ذهنم مانده، یا تابستان بود یا شاید پاییز بود، روزها نسبتاً بلند بود. در آن سایه می‌نشستیم و ساعت‌های متمادی، اعمال روز عرفه را انجام می‌دادیم. هم دعا داشت، هم ذکر و هم نماز... دوره جوانی و نوجوانی من این‌گونه بود.^۱

مادر بزرگوار شهید آیت‌الله بهشتی نیز می‌گوید: «در دوران بارداری فرزندم، روزی یک جزء قرآن می‌خواندم و این قرائت قرآن احساس آرامش [خاصی] به من می‌داد. در موقع شیر دادن هم رو به قبله می‌نشستم و با وضو به او شیر می‌دادم و احساس می‌کردم هر وقت ناراحتی می‌کرد، موقع قرآن خواندن آرامش خاصی پیدا می‌کرد و به تلاوت من گوش می‌داد».^۲ ایشان در ادامه می‌گوید: «من در طول مدت بارداری فرزندم سید محمد، ۹ بار قرآن را ختم کردم. موقع شیر دادن فرزندم هم قرآن می‌خواندم و وقتی تلاوت من قطع می‌شد، ایشان شیر نمی‌خورد».^۳

آرامش

از نظر روان‌شناسان محیط خانواده بهنجار، امن‌ترین و رضایت‌بخش‌ترین بستر برای ارضای نیازهای روانی و به‌ویژه آرامش روانی است. محبت، غمخواری و پذیرش یکدیگر که از مهم‌ترین مؤلفه‌ها و ضروریات زندگی اجتماعی است، به بهترین نحو در خانواده بهنجار تأمین می‌شود^۴ و ارضای نیازهای عاطفی و آرامش حاصل از آن، می‌تواند حلال بسیاری از مشکلات باشد. در چنین خانواده‌ای زن و مرد به دلیل روابط صمیمی و خوب، در زمان غم و اندوه به راحتی در کنار همسر خود به آرامش می‌رسند. اگر چه رهبری خانواده به عهده مرد است، ولی زن به سبب عواطف و احساسات قوی زنانگی، نقش اصلی و مؤثرتری را در تأمین آرامش و

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله سید علی خامنه‌ای؛ از فرصت عرفه استفاده کنیم؛

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27789>. ۱۳۹۳/۰۷/۲۰

۲. پایگاه اطلاع‌رسانی تبیان؛ «سیره شهید بهشتی»؛ ۱۳۸۹/۰۴/۰۷، کد خبر: ۱۲۸۶۷۲.

<https://article.tebyan.net/128672>

۳. همان.

۴. علی احمد پناهی؛ معرفت اخلاقی؛ «نقش التزام به آموزه‌های دینی در تربیت و استحکام خانواده»؛ مجله معرفت اخلاقی؛ ص ۸۱.

سلامت روانی خانواده ایفا می‌کند؛ از همین روست که در خانه مسئولیت‌های بیشتری به زن داده شده است.^۱ مقام معظم رهبری علیه‌السلام در این باره فرموده است:

انسان در تلاطم‌های زندگی که ناشی از برخوردهای ناگزیر است، به دنبال یک فرصت می‌گردد تا به آن پناه برد. اگر یک زوج باشند، در این تلاطم‌ها به یکدیگر پناه می‌برند؛ زن به شوهرش پناه می‌برد و شوهر هم به زنش پناه می‌برد. مرد در کشاکش زندگی مردانه خود، احتیاج به یک لحظه آرامشی دارد تا بتواند راه را ادامه بدهد. آن لحظه آرامش کی است؟ همان وقتی است که او در محیط سرشار از محبت و عطوفت خانوادگی خودش قرار می‌گیرد. با همسر خودش که به او عشق می‌ورزد، با اوست، در کنار اوست و با او احساس یگانگی می‌کند. وقتی با همسر خود مواجه می‌شود، این همان لحظه آسایش و آرامش است.^۲

ایشان همچنین با استناد به آیه ۲۱ سوره روم درباره آرامش در خانواده فرموده است: اسلام در بیان قرآن در چند جا، این آفرینش زن و مرد و در نهایت زوجیت آن‌ها را، برای آرامش زن و مرد شناخته است. در قرآن آیه «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً»^۳ آمده است: خدای متعال زوج آدمی را از جنس او قرار داد. زوج زن را و زوج مرد را از جنس خود او قرار داد، «یسکن الیها» تا اینکه آدمی بتواند - چه مرد و چه زن - در کنار شوهر یا همسر احساس آرامش کند. این آرامش، سکونت و نجات از تلاطم‌های روحی و اضطراب‌های زندگی است...^۴

همسر گرامی ایشان می‌گوید:

فکر می‌کنم بزرگ‌ترین نقش من، حفظ جو آرامش خانه بود؛ طوری که ایشان بتوانند با خیال راحت به کارشان ادامه دهند. من سعی داشتم تا ایشان را از نگرانی

۱. مجید معارف و احمد قماشچی؛ «عوامل آرامش خانواده در سبک زندگی امام علی علیه‌السلام و حضرت زهرا علیها‌السلام»؛ مطالعات راهبردی زنان، ص ۱۱۹.

۲. خطبه عقد؛ ۱۳۸۱/۰۶/۰۶.

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21429>

۳. روم: ۲۱؛ ر.ک: ناصر مکارم شیرازی؛ تفسیر نمونه؛ ج ۱۶، ص ۳۲۸.

۴. ر.ک: محمدجواد حاج علی‌اکبری؛ مطلع عشق (گزیده‌ای از رهنمودهای حضرت آیت‌الله سید علی خامنه‌ای به زوج‌های جوان)؛ ص ۷۲.

در مورد خود و فرزندانم دور نگهدارم. گاهی اوقات که برای ملاقات ایشان به زندان می‌رفتم، از مشکلاتی که داشتیم؛ چیزی به ایشان نمی‌گفتم و در پاسخ به سؤالاتشان درباره وضعیت خودم و فرزندان صرفاً خبرهای خوب می‌دادم. برای مثال طی ملاقات‌هایی که با ایشان در زندان داشتم یا در نامه‌هایی که در دوران تبعید برای ایشان می‌نوشتیم، هرگز چیزی در مورد بیماری فرزندان نمی‌گفتم و نمی‌نوشتیم.^۱

محبت

یکی از ویژگی‌های مهم خانواده، مودت و محبت است؛ چنانکه در آیه ۲۱ روم از محبت بین زن و شوهر با واژه مودت و رحمت یاد شده است: «وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً». منظور از مودت، دوست داشتن همراه با خیرخواهی است. مودت، به معنای محبتی است که اثر آن در مقام عمل ظاهر می‌شود؛ در نتیجه نسبت مودت به محبت، نسبت خضوع به خشوع است؛ زیرا خضوع، در حقیقت خشوعی است که اثر آن در مقام عمل هویدا می‌شود.^۲ رحمت، عنصر بسیار مؤثر و سازنده‌ای در اعتلای خانواده و مهربانی میان اعضای خانواده است. از این رو یکی از روشن‌ترین جلوه‌گاه‌ها و موارد خودنمایی مودت و رحمت، جامعه کوچک خانواده است؛ زیرا زن و شوهر در محبت و مودت، ملازم یکدیگرند.^۳

در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب علیه السلام، «محبت در خانواده» سرمایه مهمی است که ریشه الهی دارد:

سرمنشأ این چشمه جوشان، اقیانوس بی‌ساحل مهر الهی است. خدای رحمان رحیم و رؤف لطیف، به اراده حکیمانه خود جذبه‌ای از این شعله آسمانی را میان زوج جوان قرار می‌دهد تا از آینه‌ای نزدیک و به مدد اندیشه‌ای بادوام، هر یک به تماشای نشانه‌ای برجسته از آیات جمال و لطف الهی بنشینند... این محبت، گریه‌ای است که

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله سید علی حسینی خامنه‌ای؛ «همسر صبور»؛ ۱۳۹۷/۱۱/۱۹.

<https://farsi.khamenei.ir/print-content?id=44844>

۲. سید محمدحسین طباطبایی؛ *المیزان فی تفسیر القرآن*؛ ج ۱۶، ص ۱۶۶.

۳. همان.

خداوند به دست لطف خویش بین دو قلب جوان می‌اندازد و مهریه عرشی، یک پیوند ماندگار و با طراوت است. سرمایه‌ای است که اگر حفظ شود... تلخی‌ها را شیرین و سختی‌ها را آسان می‌کند.^۱

ایشان در کلام دیگری فرموده است: «دختر و پسر، عروس و داماد به هم محبت بورزند؛ چون محبت آن ملاطی است که این‌ها را برای هم حفظ می‌کند... محبت، خانواده را پایدار می‌کند. اگر در زندگی محبت وجود داشت، سختی‌های بیرون خانه آسان خواهد شد. برای زن هم سختی‌های داخل خانه آسان خواهد شد».^۲

فهرست منابع

کتاب

۱. جوادی آملی، عبدالله؛ خانواده متعادل و حقوق آن؛ چاپ سوم، قم: مؤسسه اسراء، ۱۳۹۷ش.
۲. حاج علی اکبری، محمدجواد؛ مطلع عشق (گزیده‌ای از رهنمودهای حضرت آیت‌الله سید علی خامنه‌ای به زوج‌های جوان)؛ چاپ پنجم، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۴ش.
۳. طباطبایی، سید محمدحسین؛ المیزان فی تفسیر القرآن؛ چاپ دوم، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۳۹۰ق.
۴. طبرسی، حسن بن فضل؛ مکارم الأخلاق؛ چاپ چهارم، قم: الشریف الرضی، ۱۴۱۲ق.
۵. مطهری، مرتضی؛ مجموعه آثار؛ تهران: صدرا، چاپ هشتم، ۱۳۷۲ش.
۶. مکارم شیرازی، ناصر؛ تفسیر نمونه؛ چاپ دهم، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱ش.

مقالات و سایت‌ها

۷. پایگاه اطلاع‌رسانی تبیان؛ «سیره شهید بهشتی»؛ ۱۳۸۹/۰۴/۰۷، کد خبر: ۱۲۸۶۷۲.

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله سید علی حسینی خامنه‌ای؛ «بالتر از واقعیت»؛ <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=21433>. ۱۳۸۶/۰۸/۱۹

۲. همان.

۸. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله سید علی حسینی خامنه‌ای.
۹. پناهی، علی‌احمد؛ «نقش التزام به آموزه‌های دینی در تربیت و استحکام خانواده»؛ نشریه معرفت اخلاقی؛ سال اول، شماره دوم، بهار ۱۳۸۹، ص ۹۶ - ۷۷.
۱۰. خبرگزاری تسنیم؛ «نگاهی به سلوک و ساده‌زیستی مقام معظم رهبری»؛ ۱۳/۰۳/۱۳۹۳، کد خبر: ۳۹۰۶۲۳.
۱۱. رودگر، محمدجواد؛ «کارکردهای معنویت در عرصه‌های اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری»؛ مطالعات معنوی؛ شماره ۱۰، زمستان ۱۳۹۲، ص ۸۶ - ۵۹.
۱۲. سواری، کریم و همکاران؛ «بررسی دیدگاه‌های فلسفی - عقیدتی دانش‌آموزان پسر پایه سوم مقطع متوسطه شهر اهواز در مورد نماز»؛ مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز؛ سال هشتم، دوره سوم، شماره‌های ۱ و ۲، بهار و تابستان ۱۳۸۰، ص ۱۰ - ۱.
۱۳. معارف، مجید و احمد قماشچی؛ «عوامل آرامش خانواده در سبک زندگی امام علی علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام»؛ مطالعات راهبردی زنان؛ دوره اول، شماره ۷۴، زمستان ۱۳۹۵، ص ۱۲۴ - ۹۳.
۱۴. موسوی، سیده زهرا و همکاران؛ «بررسی میزان پایبندی به مناسک و رفتارهای دینی و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان زنجان)»؛ جامعه‌شناسی مطالعات جوانان؛ دوره اول، شماره اول، بهار ۱۳۹۰، ص ۱۷۳ - ۱۴۹.